

ABC/0904 (1)

Bernal, 2 d'octubre de 1988

Estimat amic,

també jo hauria de començar demanant disculpes pel retard a escriure't, oi més ara que ja no em moc de casa des de primers de juliol. Així com ho sents. Ja saps que la idea la tenia entre cap i coll i va arribar un moment que no podia suportar més de veure-li la cara a l'amo, o sigui l'explotador, el negrer que m'ha xuclat la sang durant tants anys. Així que un parell de dies després d'escriure't, li vaig dir que a finals de mes plegava. Aleshores tot van ser planys i promeses d'augments de sou i tota la pesca, però ja era tard. La meva decisió era ferma com una roca. De més a més, resulta que ja tinc els anys d'aportacions necessaris per a jubilar-me, o sigui que no cal que continui pagant, però haig d'esperar a complir els seixanta anys per iniciar els tràmits. De manera que ja sóc lliure! T'asseguro que em sembla mentida com m'ha canviat la vida. Has de pensar que des dels catorze anys que havia treballat sempre en relació de dependència, és a dir que, fins i tot per a tirar-te un pet, havies de demanar permís. I ara això s'ha acabat! Visca la llibertat!! És clar que penso, potser més i tot que abans, perquè, les coses com siguin, a l'editorial em passava molts moments rasant-me els bemolls, i en cavi, ara, quan treballo, treballo de debò. Però si un dia em passa pel cap de dir-li a la Isabel: "Anem al cine?", agafem els trastets i ens n'anem al cine tan tranquils. Després vaig a portar en Danià al jardí d'infància i el vaig a buscar gairebé cada dia. En fi que estic encantat de la vida i fins i tot m'he engreixat una mica.

Per ara, vaig tenint feina. He acabat Dones enamorades, per a Edhasa, i Faules fantàstiques de l'Ambrose Bierce, per a EUMO. Ara he començat The Garden of the Gods d'en Gerald Durrell, el germà d'en Lawrence, per a Edhasa. En Xavier Folch de l'Editorial Empúries em va escriure per oferir-me la traducció d'un text del segle passat de literatura juvenil, li vaig contestar que estaria encantat de fer-la, però encara no me l'ha confirmada. I fa uns dies em van trucar de l'Institut del Teatre per preguntar-me si

els voldria traduir L'art del teatre d'en Gordon Craig. Per bé que jo estic avesat a traduir literatura, els vaig dir que si no era massa tècnic ho podria intentar. Val a dir que si tot això es concreta tinc feina segura fins entrat l'any que ve. Així mateix he comunicat aquesta decisió a Proa i a Edicions 62, perquè tinguin en compte aquesta major disponibilitat de temps. En fi, espero anar tenint feina de traducció al català, però ja et vaig explicar que en Martínez Roca em va oferir feina segura permanent al castellà. Jo m'estimo més de fer-ne al català, però no tinc escrúpols de fer-ne al castellà, car considero que aquesta no és una feina de creació i, ben mirat, aquí a l'Argentina no he tingut més remei que fer-ne al castellà, així com corregir textos en aquesta llengua.

Això em fa pensar en el que em dius de la Montserrat Roig. Potser ella fa un raonament semblant i, si bé accepta de fer feines en castellà per fer bullir l'olla, es reserva el català per a la feina de creació. No ho sé. A mi em va fer l'efecte que estava bastant decebuda del tombant que havien pres les coses a casa nostra, des del punt de vista polític. La vaig trobar una mica escèptica i deprimida, però la veritat és que no vam tenir temps d'aprofundir el tema. No m'estranya això que dius que et va parlar de cercar la manera de fer-me tornar a Barcelona, perquè es va mostrar molt interessada per la meua problemàtica i sé que en va parlar a en Pere Vicens, el qual, per cert, quan ens acomiadàvem em va dir, sense més ni més, que m'enviaria una computadora processadora de textos per a les traduccions. A mi em va semblar una broma o una atzagaiada. O vaig comentar a la Montserrat Roig per carta, i m'ha contestat que, aparentment, en Pere Vicens és amic de fer promeses que no compleix. I bé...

Ja veig que tu sí que t'has computoritzat. És possible que, de primer, resulti una mica complicat per a nosaltres, els guetos, perquè jo veig que la gent jove les manipula com si res. Quan vaig venir per al Congrés de Teatre, en Jordi Coca se n'acabava de comprar una i em va ensenyar com funcionava, i realment penso que és formidable i que m'aniria d'allò més bé per fer traduccions. No sabia que les pagaven més, fetes amb aquestes aparells,

però no m'estranya, perquè, d'aquesta manera, s'estalvien de compondre el text de bell nou, car posen el ~~manuscrit~~ ^{disquet} a la fotocomponedora o a la de l'asser, després d'haver-hi fet les correccions del cas, i els surt el text compost amb el tipus de lletra que volen. Ja veig que hauré d'acabar adquirint-ne una, de computadora o ordinador, perquè arribarà un moment que ja no les acceptaran més les traduccions escrites a màquina, i els originals tampoc. El problema per a mi és el cost, perquè aquí valen una fortuna. En fi, per ara, aniré tirant amb l'Olivetti/Studio 44, que m'ha servit diligentment durant aquests vint-i-tants anys que em dedico a escriure i que tant ~~me~~ ~~me~~ ~~me~~ me l'estimo.

Mira, respecte al senyor Purdy, em sembla que em vaig fer massa il·lusions, perquè, si bé li vaig regraciar la seva gentilesa, no m'ha fet cap oferiment concret. Si així hagués estat, em penso que t'hauria fet cas i hauria sospesat l'oferta, perquè també penso com ho fas tu que anem pel món fent-nos l'estret i resulta que ja fa temps que ~~em~~ ^{hem} deixat de ser verges del sac, car ens l'han estripat tantes vegades sense que ni ens n'adonessim!

En Clapés em deia en una carta que t'havia enviat una plaqueta que havia publicat i que li estranyava que no li n'havies dit res. És un bon xicot i estarà molt content si el truques o li escrius. Ara viu a Mallorca 236, sobreàtic 4rt. (08008). El telèfon no el tinc, però em sembla que tu tenies els de la feina.

Malgrat que en reprendre contacte em va dir que m'escriuria cada mes, ara fa un temps que ha emmudit. També m'estranya no haver rebut resposta de l'Antoni Serra, a qui vaig escriure abans de l'estiu, que m'havia promès enviar-me els llibres que ha publicat darrerament. Però, és clar, el que passa és que tothom va de bòlit, però el cas és que jo, aquí, tan lluny del terror, m'enyoro i m'impaciento quan no rebo notícies dels amics.

Sí, també jo em quedo al·lucinat quan m'aturo a mirar les traduccions que he fet --i les que fafé, si hi ha salut i feina!--, i encara m'hi quedo més quan penso en les poques satisfaccions que aquesta feina et brinda; ai-

xò quan no et causa alguna amarguesa, com m'ha passat ara en relació amb Ada o l'ardor, precisament! Hauries de veure el dictamen que m'ha enviat en Vallverdú arran d'unes discrepàncies que han sorgit al si de l'editorial, per problemes amb els correctors. Tu saps prou bé com vaig patir amb aquesta traducció, sobretot perquè vaig haver de fer-la durant la dolència del meu pare, amb les dues operacions, l'estada a teràpia intensiva, i a casa amb sèrum i injeccions calmants, de tal manera que me n'anava a treballar a l'editorial sense ni haver dormit, com aquell qui diu, i després havia de seure davant la màquina per continuar la traducció, car era el mitjà que em permetria de fer cara a les dificultats econòmiques provocades pels elevats honoraris del cirurgià, etc. Doncs, és clar, se'm van escapar algunes incorreccions de llenguatge i alguns castellanismes, que un corrector amatent —i jo mateix, en unes altres condicions, en fer-ne la revisió— hauria pogut salvar. No hi ha dubte que jo tinc la meua part de culpa, però com és possible que l'editorial no compti amb bons correctors, i més tractant-se d'un text tan enrevessat i sabent en quines condicions havia treballat jo? El que més m'emprenya és que en alguns casos s'hagi emprat un to despectiu per assenyalar incorreccions, que potser no ho són tant, com quan diu que "dempeus no és pas millor que a peu dret o simplement dret; apropar no és pas millor que acostar; soltar és un dialectalisme poc útil, perquè repugna a les orelles de la majoria de catalonoparlants actuals, etc.", per subratllar que tinc tendència a utilitzar les formes més rares en lloc de les més corrents; o bé dir que "és un solemne nyap" la frase: "en qualsevol moment i en qualsevulla circumstància", perquè sembla que la segona sigui el femení de la primera. Potser sigui gramaticalment incorrecte, però cal dir que és un nyap? I una dotzena de castellanismes, com ara derrumbar-se per "esfondrar-se"; atinar per "encertar"; fulla de paper per "full"... en un llibre de més de 400 pàgines! Cal dir que d'antuvi diu: "Es tracta d'una obra que presenta grans dificultats de traducció: és un parany lingüístic constant, un repte a la intel·ligència del lector. En aquest sen-

tit, la traducció de J.A. ha de ser valorada molt positivament, perquè el seu nivell de qualitat és molt estimable. Precisament per això sap més greu que s'hi hagin esllavissat alguns errors, i algunes incorreccions! Amb tot, he quedat molt mortificat.

Veig que tu tampoc no pares d'escriure més i més novel·les i novel·letes, i que sigui per molts anys.

Desitjo que la mare de la Rosa s'hagi refet i que estiguen més tranquils. No t'amoinis si no em pots escriure tan sovint com jo voldria, però sàpigues que les teves cartes les espero amb candeletes. Per la meva banda, ara que ja m'he anat organitzat la feina a casa, penso que podré correspondre amb més celeritat a les teves lletres. Records de la Isabel, de la Glòria i d'en Danià —en Xavier i la seva companya són a Neuquén, però segur que també t'envien una abraçada—, i rep tot l'afecte del teu